

5.12.2024

Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund r.y.
Kinturinkuja 4, PL 91
11101 Riihimäki

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausuntopyyntö 8.11.2024 (Dnro VN/31476/2024)

LAUSUNTO LUONNOKSESTA ILVESKIINTIÖKSI METSÄSTYSVUODEKSI 2024-2025

Suomen Metsästäjäliitto lausuu esityksen kohteena olevasta asetusalunluonnoksesta seuraavaa:

Yleistä

Suomessa on yksi Euroopan vahvimista ilveskannoista. Johtuen havainnointimotivaation vähenemisestä - joka todetaan myös taustamuistiossa - ilvesten määrä on meillä tuoreimman tiedon perusteella hienoisessa laskussa. Kuitenkaan mikään muu seikka ei tue väitettä aidosta ilveskannan laskusta. Kannassa on pikemminkin todennäköisesti kasvua, johtuen esimerkiksi kannanhoidollisen metsästyksen lähes täydellisestä estymisestä viime metsästyskaudella ja siten kuolleisuuden vähentymisestä. Vähentymistä vastaan todistaa myös riistakolmiodata.

Viimeisimmässä uhanalaisuustarkastelussa (2019) ilves siirrettiin silmälläpidettävästä (NT) elinvoimaiseksi (LC). Lisäksi viimeisimmässä luontodirektiivin lajiarvioinnissa 2012–2017 ilves arvioitiin levinneisyytensä ja populaatiokoon perusteella olevan Suomessa myös suotuisan suojelun tasolla, kuten koko 2000-luvun ajan.

Ilveskannan elinvoimaisuus tai suotuisan suojelun taso eivät ole millään tavoin uhattuina poikkeusluvilla tapahtuvasta metsästyksestä huolimatta. Kuten muitakin suurpetoja, Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan ilveskanta tulee jatkossakin kansallisesti säädellä ensisijaisesti kannanhoidollisella metsästyksellä. Tämä tulee viime kädessä pyrkiä varmistamaan yhteistyöllä muiden EU-jäsenmaiden kanssa ja saada siirrettyä suurpetomme (ilves, karhu, susi) luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V. Kuten asetusesityksen taustamuistiossakin todetaan, ilves ei ole enää pitkään aikaan ollut

5.12.2024

uhanalainen, vaarassa tai harvinainen eikä edes paikallinen, mitä edellytetään liitteessä IV yhteisön tärkeinä pitämiltä lajeilta luontodirektiivin 1 artiklan g kohdassa.

Metsästäjäliitto näkee, että vaikka aloite luontodirektiivin liitesiiirtoon täytyykin tulla komissiolta, tulee kaikkien suurpetoasioita hoitavien tahojen maassamme tehdä määrätietoisesti työtä komission vakuuttamiseksi myös ilveksen liitesiiirron tarpeellisuudesta.

Kannanhoidollinen metsästys välttämätöntä

Suurpetojen, kuten ilveksen metsästys rikastuttaa merkittävästi suomalaista ikiaikaista eräkuulttuuria. Metsästäjäliitto haluaa erityisesti nostaa esiin, että ilveksen arvo riistaeläimenä on kasvanut ja myös pysynyt korkealla nimenomaan valtakunnallisen ilvesjahdin pitkäaikaisen toteutumisen myötä. Ilveksen kannanhoidollinen metsästys on perusteltua ja tärkeää.

Kannanhoidollinen ilvesjahti pitää yllä ihmisarkkuutta, kuten on tilanne myös muiden suurpetojen kohdalla. Tämä todetaan myös asetuksen taustamuistiossa yhtenä tavoitteena. On ilveslajin itsensä etu, että siitä ei ajan mittaan kehity pihoissa ja talojen portailla kiertelevää haittaeläintä. Kuten taustamuistiossa mainitaan, kannanhoidollinen metsästys antaa myös mahdollisuuden paikallisen omistajuuden kehittymiseen suhteessa elinalueen suurpetoihin. Asialla on suuri vaikutus sujuvan yhteiselon mahdollistumiselle näiden lajien kanssa. Tärkeää on, että ihmiset kokevat voivansa vaikuttaa asuinseutujensa elinolosuhteisiin ja päätöksentekoon liittyen kaikkiin suurpetoihin.

Metsäpeurojen vasaalle tapahtuva voimakas suurpetojen aiheuttama saalistus tutkimustiedon perusteella on myös asia, johon kannanhoidollisella ilveksenmetsästyksellä voidaan vaikuttaa. Liiton mielestä on tärkeää muistaa, että Suomella on jopa kansainvälinen erityisvastuu tämän ainutlaatuisen hirvieläimen säilyttämisessä. MetsäpeuraLife -hankkeen myötä on tehty merkittäviä taloudellisia panostuksia metsäpeurojen palauttamiseen entisille asuinsijoilleen Satakunnassa ja Pirkanmaalla. Tätä työtä ei tule vaarantaa tarpeettomasti altistamalla metsäpeuroja suurpetojen saalistukselle. Suurpetojen vaikutukset muihin riistalajeihin ja sillä perusteltu kannanhoidollinen metsästys on tunnustettu olevan myös Bernin sopimuksen pysyvän komitean näkemyksen mukaisesti tämän luontodirektiivinkin pohjana olevan yleissopimuksen hengen ja tavoitteiden mukaista.

Koko Euroopan mittakaavassa suomalainen ilveksen kannanhoito käy malliesimerkiksi siitä, kuinka arvokasta riistaeläintä on voitu kestävästi vuodesta toiseen metsästä ja kanta samaan aikaan on saatu kasvamaan elinvoimaiseksi. On täysin kohtuutonta vaarantaa erinomaisesti toiminutta kansallista menettelyämme kannanhoidollisen metsästyksen suhteen pelkästään eläinsuojeluideologisista syistä, joita julkinen keskustelu aiheesta viime aikoina on enenevässä määrin nostanut esiin.

5.12.2024

Kanta-arviosta

Ilveskanta on Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan hieman laskenut viime vuoteen nähden. Luonnonvarakeskuksen kanta-arvon mukaan ilveksiä on ennen alkavaa metsästyskautta maassamme vähintään 2260 yksilöä. Kyseinen luku ei sisällä vuotta nuorempia pentuja. Pentuemäärä oli Luken arvioissa 410 pentueen luokkaa. Kuten taustamuistiossakin todetaan, raportoitu vähentyminen edellisvuoteen verrattuna johtunee havainnointiaktiivisuuden laskusta, mikä on sinänsä varsin loogista. Tämä on seikka, josta Metsästäjäliitto on lausunnoissaan varoittanut jo useita vuosia: ilveskanta-arvioinnin haasteiden takana on se, että kansalaiset eivät enää ilmoita havaintojen yleisyyden ja motivaatiopulan vuoksi ilveshavainnostaan suurpetoyhdyshenkilöille. Havaintojen ilmoittamattomuus aiheuttaa tiedon puutteellisuutta sekä epävarmuutta kanta-arvioon ja johtaa varovaisuusperiaatteen vuoksi kannan koon aliarviointiin. Tämä kehitys on nyt aidosti konkretisoitunut kokonaisuudelle haitallisella tavalla.

Lisäksi erityisesti tiheiden jäniseläinkantojen, piensorkkaeläinkantojen tai muiden erityisen runsaina esiintyvien ilveksen ravintokohteiden alueelta Varsinais-Suomesta on lähes samanaikaisilla riistakamerahavainnoilla todennettuja viitteitä siitä, että ilvespentueen elinpiiri voisi olla paikoin merkittävästi aiempaa oletettua pienempi. Nykyinen kanta-arvio jäykähköine ja rajoittavine lähtöoletusarvoineen ilveksen elinpiirin koosta ei edelleenkään liiton mielestä ota tätä riittävästi huomioon, vaan se pahimmillaan johtaa pentuemäärien aliarviointiin.

Koska juuri ilvespentueiden määrä kanta-arvion muodostumisessa on erittäin keskeinen, Metsästäjäliitto näkee välttämättömäksi jatkossa kiinnittää asiaan erityishuomiota ilveksen kanta-arvion kehittämisessä. Paikalliset, varmennetut havainnot useammista ilvespentueista, kuin mitä aiempi tutkimustieto elinpiirin koosta antaa ymmärtää ja mitä huomioidaan lopullisessa Luonnonvarakeskuksen kanta-arvioraportissa, vievät osaltaan kanta-arviolta uskottavuutta kentällä. Tarvitaan siten korjaavia toimenpiteitä.

Luottamuksen rakentamiseksi ja palauttamiseksi sekä jälkihavainnoinnin motivoinnin takia tuleekin liiton mielestä tehdä aiempaa enemmän työtä. Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan tätä edesauttaisi, että lumiaikaan talvella riistantutkimus ja riistaviranomaiset toteuttaisivat yhdessä metsästäjien kanssa ilveksen kanta-arvion perusteiden päivityksen toteuttamalla useampia lumijälkilaskentoja eri puolilla Suomea. Laskentaa täydennettäisiin alueen riistakamerahavainnoilla pentueiden yksilöimiseksi. Näin voitaisiin läpinäkyvästi kalibroida ja päivittää laskennan perusteita luonnossa tapahtuneisiin mahdollisiin muuttuneisiin olosuhteisiin.

Poikkeuslupamäärän kasvattaminen tarpeen

Lausunnolla olevassa luonnoksessa ministeriö esittää, että muun Suomen kannanhoitoalueelle eli poronhoitoalueen ulkopuolelle ilveksen metsästykseen myönnettäisiin metsästysasetuksen mukaisesti yhteensä enintään 320 poikkeuslupaa, mikä on sama määrä kuin edellisenä vuonna. Poronhoitoalueelle ei edelleenkään aseteta lupakiintiötä, mikä on liiton mielestä perusteltu menettely, sillä ilveksen aiheuttamat

5.12.2024

porovahingot näyttäisivät olevan kohoamassa vuoden loppuun mennessä lähelle ennätystasoja.

Metsästäjäliitto esittää poronhoitoalueen ulkopuolella metsästettäväksi ilvesten määräksi **360 yksilöä**, mikä olisi noin 16% verotus ilvesten poronhoitoalueen eteläpuolisen arvioidun aikuiskannan alarajan arvosta. Tällä lupamäärällä saataisiin paremmin kohdennettua lupia ongelma- ja tihentymäalueille ja kuitenkin pidettyä kanta jatkossakin vahvasti suotuisan suojelun tasolla sekä vielä kasvavana. Liiton esittämä verotusaste toteuttaa ilveksen kannanhoitosuunnitelmassa mainittua tavoitetta lisättynä varmuusmarginaalilla.

Metsästäjäliiton mielestä poikkeuslupia tulee kohdentaa erityisesti alueille, joilla ilveskanta on voimakkaimmin kasvanut viime vuodesta ja on tiheä. Erityisesti poronhoitoalueen liepeillä oleville alueille poikkeuslupia tulee kohdentaa, sillä niiden alueiden ilveskannan runsastuessa siirtyy sieltä yksilöitä poronhoitoalueelle aiheuttaen välitöntä vahinkoa. Taustamuistion mukaan ilvesten porovahingot ovat kuluvalle kaudelle kasvamassa peräti lähes kahteen miljoonaan euroon.

SRVA-toiminnan tukeminen tärkeää

Liitto haluaa muistuttaa, että ilveksen metsästys on perinteinen, haasteellinen mutta mielenkiintoinen metsästysmuoto, joka lyhyehkön metsästyskauden takia on erittäin riippuvainen lumiolosuhteista. On tarpeen huomioida, että monet ilveksen metsästyksessä käytettävät koirat toimivat myös muissa suurriistajahdeissa ja niiden koulutus luo paremmat edellytykset vastata tuleviin haasteisiin esimerkiksi SRVA-tehtävissä, joka on metsästäjien tuottamaa erittäin tärkeää palvelua yhteiskunnalle.

Tarvitaan suurpetohallinnon laajempi kokonaisuudistus

On viime vuosien kokemusten perusteella käynyt selväksi, että vaikka riistakeskus myöntäisikin esitetyn määrän kannanhoidollisia poikkeuslupia ilvekselle, on todennäköistä, että niistä tehtävien valitusten johdosta, nyt vallitsevan oikeuskäytännön pohjalta ne asetetaan toimeenpanokieltoon ja hylätään hallinto-oikeuskäsittelyssä.

Juuri työnsä valmiiksi saaneen MMM:n asettaman suurpetotyöryhmän esittämät toimenpiteet kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseksi ovat sinänsä oikean suuntaisia, mutta ne eivät kuitenkaan muodosta riittävää lainsäädännöllistä ja hallinnollista kokonaisuutta tavoitteeseen pääsyyn saakka. Suurpetohallinnon kehittämisesityksiin Metsästäjäliitto olisi toivonut konkretiaa ja esitykset resurssoinnista.

Metsästäjäliiton useaan otteeseen peräänkuuluttaman Ruotsin mallin mukaisesti Suomen lainsäädännössä tulee vahvistaa suunnitelmallisen, hallitun ja hyväksyttäväksi koetun suurpetokantojen suojelun ja säätelyn periaatteellista lähtökohtaa. Metsästyslakiin on kirjattava, että suurpetojärjestelmällä tavoitellaan lajien suojelun toteuttamista niin, että toimenpiteissä otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

5.12.2024

Valtakunnallinen suurpetojen suojelutaso tulee jakaa erikseen määriteltäville kannanhoitoalueille. Kullekin niistä on allokoitava suurpetokohtaiset suojelun vähimmäismäärät, joiden yli suurpedot olisivat kannanhoidollisesti metsästettävissä. Alueille vahvistettaisiin alueelliset kannanhoitosuunnitelmat. Suunnitelmien oikeudellinen vaikutus olisi vahvistettava laissa.

Suomen KHO on todennut, että myönnetyt suurpetojen poikkeusluvut ovat olleet paikallisesti riittämättömästi perusteltuja. Siksi suurpetohallintoa on kehitettävä ja sidosryhmien osallisuutta poikkeuslupitukseen on alueellisesti vahvistettava. Tämä voidaan tehdä luomalla alueellisiin riistakeskuksiin suurpetohallinto, joka on myös riittävästi resursoitu. Hallinnon on luotava toimijoiden kuulemisjärjestelmät sekä kehitettävä alueellisten riistaneuvostojen toimintaa niin, että poikkeuslupien perustelut ovat paikallisesti oikeudellisesti riittäviä.

Suurpetokantojen säätelyä myönnettävien poikkeuslupien hakemista on uudistettava siten, että metsästäjien sijasta viranomaiset alueellisissa riistakeskuksissa valmistelevat lupahakemukset ja niiden perustelut, kuten Ruotsissa toimitaan.

Riihimäellä 5.12.2024

SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITTO – FINLANDS JÄGARFÖRBUND R.Y.

Toimeksi saaneena:

Ere Grenfors
Luonnon- ja riistanhoitopäällikkö